

Året som gått

Verksamhetsberättelse för Biosfärområde Vindelälven-Juhtátahkka

Med utgångspunkt från 2023 års verksamhetsplan har Biosfärororganisationen Vindelälven-Juhtátahkka (BVJ) varit en brygga mellan verksamheter, sektorer och vetenskaplig och traditionell kunskap och arbetat för att områdets unika natur- och kulturvärden ska stödjas, bevaras och utvecklas.

Vi märker ett växande intresse för klimatrelaterade frågor i Vindelälven-Juhtátahkka – inte minst kopplat till samhällsomvandlingen i norr. Detta sker samtidigt som myndigheter får nedskärningar och måste göra allt hårdare prioriteringar. Ett exempel är LONA - Lokala naturvårdssatsningar som genom åren har stimulerat kommuner och ideella föreningar till långsiktiga naturvårdsengagemang. Trots det finns ett positivt engagemang hos våra partners; myndigheter, organisationer, företag, föreningar, individer och olika samarbetskonstellationer.

Umeå Universitet och SLU, som är ledamöter i biosfärföreningens styrelse har kunnat lyfta Vindelälven-Juhtátahkka som ett särskilt intressant område för forskning, tvärvetenskapligt samarbete och medskapande av lokala lösningar där den traditionella kunskapen tas till vara.

BVJ har varit delaktigt i lokala, regionala och nationella nätverk och initiativ inom biosfärområdets fokusområden.

- levande landskap
- fiske i levande sjöar, vattendrag och hav
- framgångsrik renskötsel
- utveckling av lokalsamhället
- mångfald av kulturella uttryck,
- besöksnäring och friluftsliv för alla

Aktiviteter och insatser som är sprungna ur lokala aktörers engagemang och som bidrar till social, ekonomisk och ekologisk hållbar utveckling.

Aktiviteter och insatser

I samarbete har nya kunskaper och projekt utvecklats kopplat till Sveriges generationsmål och Agenda 2030 med genomförande och globalt partnerskap (mål 17) som det övergripande målet. BVJ har samverkat med andra projekt inom det geografiska området Vindelälven-Juhtátahkka samt drivit egna:

Egna projekt som startats upp 2023

- *Arena för hållbar utveckling* ett treårigt projekt (med stöd av Region Västerbotten) som utgår från identifierade behov; att stärka kunskap om hållbar utveckling, stärka organisering och lokalt engagemang för hållbar utveckling, förbättra samverkan inom och mellan areella näringarna samt samordna planerad och målgruppsanpassad kommunikation med det övergripande målet att bidra till beteendeförändring.
- *Innovationsgrupp rennäring* (med stöd av Jordbruksverket) har påbörjat arbetet med sammansättning av en grupp som ska titta på innovationer som kan bidra till framgångsrik rennäring.

Egna projekt som avslutats 2023

- *Modellområde för hållbar utveckling* (med stöd av Region Västerbotten) som satsat på att utveckla Vindelälven-Juhtátahkka som ett modellområde där långsiktigt samarbete över gränserna och behovsdriven forskning bidrar till hållbar utveckling
- *Hållbar platsutveckling i biosfärområdet* som arbetat med utveckling av platsen för boende, verksamma och för besökare och som baseras på en av Unesco framtagen metod (med stöd av Tillväxtverket). Projektet följde metodhandboken "Handbok för hållbar turismutveckling i världsarv och kulturmiljöer" anpassat det till förutsättningarna i vårt biosfärområde.
- *Digital karta över biosfärområdet* - 96 lokala besöksplatser togs fram enligt framtagna hållbarhetskriterier för att både tillgängliggöra och bevara områdets natur- och kulturvärden och ge möjlighet till en hållbar utveckling av besöksmålen (GM 3, 11, 12, 16; ett Lona-projekt)

Exempel på nätverk och samverkan med andra

- *Superb* - bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av områdets resurser. Insatserna görs i demonstrationsområden och kan skalas upp sedan (GM 12, 13, 15, 17; EU-projekt)
- *Hävdade marker längs Vindelälven* som syftar till att bevara och restaurera områden med höga biologiska värden (GM 2, 15; samarbete med WWF och Länsstyrelsen Västerbotten)
- *Smaka på Vindelälven* som bl a utvecklar måltidsupplevelser med koppling till lantbrukare och med koppling till samisk matkultur och stödja lokala företag genom coachning (GM 3, 8, 12).
- Deltagit i organisering och genomförande av dialogträff i Västerbotten om *Grön planering - en vägledning för naturbaserade lösningar* som främjar starka ekosystem och biologisk mångfald. Träffen anpassades till de lokala förutsättningarna. I samarbetet initierat av Naturvårdsverket fungerade BVJ som arena för implementering av Agenda 2030.
- BVJ har bidragit till gemensam utveckling av idéer och flera ansökningar - t ex forskningsprojektet Reconcile, Umeå universitet, med fokus på markanvändning i klimatomställning.
- Föreningen har tillsammans med Rewilding Sweden initierat en första åtgärd till röjning av flyttled med samebyarna Gran och Svaipa. Projekt Superb har också varit involverad
- Vindelälven-Juhtátahkka har bidragit till kunskapsöverföring genom nätverk och samarbete, exempelvis med deltagande i Vindelälvens/Umeälvens fiskeråd, Länsstyrelsens Gröna grupp, Region Västerbottenturisms Hållbarhetsteamet och DMO grupp samt det nationella biosfärprogrammet.

Varje år träffas Sveriges biosfärkoordinatörer och den nationella programkommittén till ett fysiskt möte för erfarenhetsutbyte samt för att utveckla Biosfärprogrammets verksamhet. 2023 års konferens hölls i Vindelälven-Juhtátahkka med start i Vindeln och vidare resa väster ut till Ruskesele, Sorsele och Ammarnäs.

Föreningen har även arbetat med internationella relationer och att involvera unga i hållbarhetsarbetet. Ett nordiskt samarbete kring unga har initierats tillsammans med de finska biosfärområdena Norra Karelen och Skärgårdshavet och det norska biosfärområdet Nordhordland.

Ett område i Norge och i Sápmi planerar att kandidera till biosfärområde. Kopplat till arbetet deltog BVJ i en konferens som anordnades i Kautokeino där vi lyfte goda exempel om dialogen med urfolket samerna och rennäringen.

Under en lärande resa till Galloway and Southern Ayrshire Biosphere Reserve i Skottland lyftes gemensamma för båda områdena utmaningar såsom klimatförändringar, monokulturer och generationsskifte. Det uttrycktes önskan för samarbete kopplat till kommunikation, unga, akademi, besöksnäring och jordbruk. Denna resa möjliggjordes tack vare extra stöd från Region Västerbotten Turism.

Nya arbetsmetoder och modeller

Vindelälven-Juhtátahkka har utvecklat ett samarbete kring kartläggning av ekosystemtjänster med gästprofessor Julian Olden. Kartläggningen använder sig av verktyget *Maptionnaire*. Samarbetet involverar också biosfärområdena Kristianstad Vattenrike i Sverige och Nordhordland i Norge. Vi har också startat dialog med SLU och Umeå universitet om hur *Living Labs* kan användas som metod för att bidra till den hållbara utvecklingen i Vindelälven-Juhtátahkka. *Arena för hållbar utveckling* ett projekt tillsammans med biosfärkommunerna över de kommunala, verksamhets- och ämnesgränserna för att skapa samhandling mellan aktörer i Vindelälven-Juhtátahkka.

Resultat och miljöeffekter

Föreningen Vindelälven-Juhtátahkka har under året fördjupat dialogen med områdets samebyar. Tillsammans har vi börjat planera för restaureringsinsatser för ett sammanhängande betesområde för renen. På sikt ska det bidra till ökad biologisk mångfald i biosfärområdet.

Genom projekten som Biosfärområdet Vindelälven-Juhtátahkka deltar i har vi bidragit främst till miljömålen Begränsad klimatpåverkan, Levande sjöar och vattendrag, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö, God bebyggd miljö, Ett rikt växt och djurliv och till det övergripande Generationsmålet.

Biosfärområdet är en arena för implementering av de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030. Med hjälp av projektaktiviteterna har biosfärföreningen bidragit till globala målen 3 God hälsa och välbefinnande, 4 God utbildning, 11 Hållbara städer och samhällen, 16 Fredliga och inkluderande samhällen, 17 Genomförande och globalt partnerskap.

Ett stort tack till föreningens finansiärer; kommunerna Arjeplog, Sorsele, Lycksele, Vindeln, Vännäs och Umeå samt Länsstyrelsen Västerbotten, Havs och vattenmyndigheten, WWF, medlemmar, medarbetare, styrelse, biosfärambassadörer och samverkanspartners som gör arbetet möjligt!

